

Umowy handlowe oraz zamówienia publiczne w czasie pandemii COVID-19

Kluczowe kwestie dla przedsiębiorców

Ogólnoswiatowa pandemia koronawirusa COVID-19 i podjęte w związku z nią środki bezpieczeństwa w wielu państwach na świecie mają powszechny wpływ na realizację zobowiązań gospodarczych. Kłopoty z dostępem do surowców, dostaw podzespołów lub towarów, przymusowo zamknięte sklepy, w których w dalszym ciągu obowiązują umowy najmu, umowy na świadczenie usług, które obecnie nie są wykorzystywane przez usługobiorców, aspekty związane z zamówieniami publicznymi, skłaniają do analizy możliwych działań w ramach zawartych kontraktów. W polskim prawie istnieją rozwiązania, na które warto zwrócić uwagę w tej szczególnej sytuacji.

Siła wyższa a niewykonanie umowy

Polskie prawo nie przewiduje ustawowej definicji siły wyższej ani przepisu, który pozwalałby stronie umowy na samodzielne zawieszenie wykonywania umowy z powodu wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności (siły wyższej).

Definicja siły wyższej została jednak opisana przez doktrynę prawa, a także orzecznictwo sądów, które generalnie określają ją jako zdarzenie zewnętrzne o nadzwyczajnym charakterze, niemożliwe do przewidzenia, którego skutkiem nie można zapobiec. W przypadku gdy zdarzenie będące siłą wyższą ma miejsce, zawieszenie wykonywania umowy jest jednak możliwe, tylko jeśli strony umowy przewidziały takie rozwiązanie i jeśli rzeczywiście wystąpienie siły wyższej powoduje brak możliwości wykonania umowy w sposób, jaki strony określiły to w umowie.

Dla wszystkich stosownych umów warto zatem poddać konsultacji odpowiedzi następujące zagadnienia prawne:

- Czy umowa zawiera klauzulę siły wyższej? (W praktyce wiele umów gospodarczych w ogóle nie zawiera takiej klauzuli)
- Czy klauzula siły wyższej zawiera definicję siły wyższej? (W praktyce wiele umów gospodarczych po prostu powołuje się na siłę wyższą bez przedstawienia jej definicji)
 - Jeśli tak - to czy definicja ta wprost pozwala na jej zastosowanie do pandemii lub epidemii, a jeśli nie, to czy istnieje wykładnia lub linia orzecznicza adekwatna do tego przypadku?
 - Jeśli nie - to czy istnieje wykładnia lub linia orzecznicza adekwatna do naszego przypadku?
- W jakim zakresie możemy skorzystać z tej klauzuli?

Kluczowym w przygotowaniu odpowiedzi na powyższe pytania może okazać się zatem nie tylko prawidłowa wykładnia postanowień umowy, ale także dogłębna znajomość orzecznictwa traktującego o sile wyższej.



Kontakt z nami

dr Dariusz Aziewicz
Radca prawny w zespole Commercial, specjalista prawa konkurencji
T: +48 22 50 50 738
dariusz.aziewicz@eversheds-sutherland.pl

Michał Drozdowicz
Radca prawny, szef zespołu doradztwa dla sektora publicznego i energetyki
T: +48 22 50 50 739
michal.drozdowicz@eversheds-sutherland.pl

Zobacz inne Legal Alerts

Systematycznie piszemy o tym, co ważne i aktualne dla biznesu

Zapisz się na nasz newsletter

Otrzymuj cykliczne informacje o ważnych zmianach w prawie oraz organizowanych przez nas szkoleniach i konferencjach.

Śledź nas w social media

LinkedIn
Twitter
Facebook

Siła wyższa a odpowiedzialność za niewykonanie umowy

Siła wyższa ma znaczenie dla kwestii związanych z odpowiedzialnością za niewykonanie umowy. Podstawową zasadą odpowiedzialności w polskim prawie jest bowiem zasada winy. Oznacza to, że co do zasady strona umowy nie jest zobowiązana do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, jeśli było to spowodowane okolicznościami, za które nie ponosi odpowiedzialności.

Powyższe nie oznacza jednak, że ze względu na pandemię COVID-19 można automatycznie zawiesić wykonywanie wszelkich umów.

Każdy przypadek wymaga bowiem dokładnej i indywidualnej oceny prawnej, w tym w szczególności tego, czy np. niewykonanie umowy na pewno zostało spowodowane wystąpieniem siły wyższej, a także, czy strona, która umowy nie wykonuje, dochowała należytej staranności.

Orzeczenie sądu – w razie nadzwyczajnej zmiany okoliczności

Strony umów gospodarczych mogą także skorzystać z możliwości wystąpienia do sądu z powództwem opartym o klauzulę nadzwyczajnej zmiany stosunków (*rebus sic stantibus*). Klauzula ta znajduje zastosowanie, gdy spełnienie świadczenia byłoby połączone z nadmiernymi trudnościami albo groziłoby jednej ze stron rażąca strata, czego strony nie przewidywały przy zawarciu umowy. Na jej podstawie sąd może przewidzieć inny sposób wykonania umowy albo nawet orzec o jej rozwiązaniu. Wymaga to jednak rozważenia interesów stron. Wyjątkowość stosowania tego przepisu oraz zawarte w nim liczne nieostre i niedookreślone pojęcia:

- rażąca strata,
- nadmierne trudności,
- interesy stron

oraz przekazanie rozstrzygnięcia w ręce sądu oznaczają, że w przypadku skorzystania z tego przepisu nieodzowne jest przygotowanie przemyślanej strategii procesowej.

Siła wyższa a obowiązki przetargowe

Unormowania kodeksu cywilnego znajdują zastosowanie również do postępowań prowadzonych w reżimie PZP (art. 14 ust. 1 ustawy o PZP).

Jest nieuniknione, że aktualna sytuacja poważnie wpłynie na **terminy, prawa i obowiązki** tak zamawiających, jak i wykonawców w zamówieniach publicznych i to już na etapie przetargowym. Przykładowo Prezes UZP przedstawił [rekomendacje np. co do bezpiecznego zachowania jawności otwarcia ofert w sytuacji zagrożenia epidemicznego](#). KIO zawiesiła organizację oraz rozpoznawanie spraw w dniach 16-27 marca 2020 r. Kancelaria UZP oraz KIO funkcjonuje w trybie ograniczonego bezpośredniego kontaktu.

Niemożliwość należytego, w tym terminowego zrealizowania niektórych obowiązków (np. w zakresie przedstawienia pewnych zaświadczeń) w postępowaniu o udzielenie zamówienia, czy to przez wykonawcę, czy przez zamawiającego będzie pociągać za sobą doniosłe konsekwencje prawne w postępowaniach przetargowych.

Nie można wykluczyć, że niektóre postępowania będą musiały zostać nieważnione, a terminy wykonania niektórych czynności powinny być prolongowane. Może to pociągnąć za sobą efekt tzw. domina, gdyż prowadzić może do przedłużania terminów związania ofertą, czy też okresów ważności wadium. Te ostatnie elementy mogą być szczególnie dotkliwe dla przedsiębiorców, gdyż dodatkowo zwiększają obciążenia finansowe w trudnej sytuacji gospodarczej.

Mogą pojawić się pytania o zdolność danego wykonawcy do realizacji zamówienia z uwagi na przeszkody wynikające z siły wyższej. Zobowiązania do udostępnienia zasobów mogą stać się niewykonalne z uwagi na siłę wyższą, personel może nie być w stanie uczestniczyć w realizacji zamówienia. W takich okolicznościach, np. odmowa zawarcia umowy o zamówienie publiczne nie powinna prowadzić do utraty wadium. Z drugiej strony, zamawiający powinien mieć możliwość szybkiej reakcji na taką odmowę poprzez udzielenie zamówienia np. z wolnej ręki.

Każda sytuacja będzie wymagała indywidualnej oceny i proporcjonalnej, wyważonej reakcji.

Koronawirus

Wspieramy w czasie kryzysu

Jeśli potrzebują Państwo porady prawnej w zakresie wpływu zagrożenia koronawirusem na Państwa biznes, nasz multidyscyplinarny zespół jest w pełnej gotowości do współpracy. Prosimy o kontakt na poniższy adres:

coronavirus@eversheds-sutherland.pl

Jeżeli Państwa firma działa za granicą i będą Państwo potrzebować wsparcia prawnego w konkretnym kraju, międzynarodowy zespół Eversheds Sutherland pozostaje do dyspozycji.

Publikacje i alerty prawne

Nasze artykuły dotyczące wpływu epidemii na działalność biznesową znaleźć można na *naszej stronie* > >

Wiele istotnych informacji prawnych dotyczących innych państw znajduje się na uruchomionej przez Eversheds Sutherland stronie *Coronavirus Legal Hub* >>